

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De Gall & Gall was wel open

Wingerden, S.G.C. van

Citation

Wingerden, S. G. C. van. (2022). De Gall & Gall was wel open. *Proces: Tijdschrift Voor Strafrechtspleging*, 101(3), 129-131.
doi:10.5553/PROCES/016500762022101003001

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3424618>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

TEN GELEIDE

De Gall & Gall was wel open

Sigrid van Wingerden*

Twee jaar geleden, in maart 2020, kwam in Nederland het besef dat een mogelijk dodelijk virus ook ons land had bereikt. Nederland ging daarop in lockdown: alleen hulpdiensten en essentiële winkels mochten open blijven. Andere winkels, scholen, kantoren en sportverenigingen sloten hun deuren, net als de rechtbanken. Na een week gingen de rechtbanken weer open om zaken te behandelen die de hoogste prioriteit hadden. Daaronder vielen de zaken van verdachten van wie de termijn van de voorlopige hechtenis ging verlopen.

Samen met anderen onderzocht ik de gevolgen van de coronamaatregelen op de rechtspraak bij kwetsbare rechtzoekenden.¹ Voor het strafrecht zagen wij dat rechtbanken creatief naar oplossingen zochten om zaken door te kunnen laten gaan. Sommige rechtbanken planden 's avonds zittingen in, zodat er niet te veel mensen tegelijk in het rechtsgebouw hoefden te zijn. En sommige rechtbanken behandelden zittingen op alternatieve locaties, zoals het World Trade Center in Amsterdam. Maar het belangrijkste middel om zaken toch door te laten gaan was de videoconferentie.

Videozittingen waren vóór corona ook al mogelijk, maar gedurende de pandemie zijn ze veelvuldig ingezet, vooral bij beslissingen over de verlenging van de voorlopige hechtenis of bij pro-forma- en regiezittingen.² Wij vonden in ons onderzoek dat er – vooral aan het begin van de pandemie – veel misging met die videoverbindingen tussen de rechtbank en de penitentiaire inrichting.³ Soms lukte het niet om de verbinding tot stand te brengen, of waren het geluid en beeld slecht, waardoor de verdachten niet alles konden verstaan en zien. De communicatie via een videoscherm verloopt anders dan 'in het echt'. Sommige verdachten voelden zich minder gezien en gehoord door de rechter. En voor de videoverbindingen waren tijdsloten ingesteld, waardoor het voorkwam dat de verbinding werd verbroken voordat de

* Dr. mr. Sigrid van Wingerden is universitair hoofddocent bij het Instituut voor Strafrecht en Criminologie van de Universiteit Leiden en tevens voorzitter van de redactie van *PROCES*.

- 1 M.J. ter Voert e.a., *Gevolgen van COVID-19 voor de rechtspraak en kwetsbare rechtzoekenden: een onderzoek naar maatregelen en de positie van rechtzoekenden binnen het straf-, civiele jeugdbeschermings- en vreemdelingenrecht*, Universiteit Leiden 2022, te raadplegen via <https://hdl.handle.net/1887/3279384>. Het onderzoek richtte zich op het strafrecht (Universiteit Leiden), het vreemdelingenrecht (Radboud Universiteit) en het jeugdrecht (Universiteit Utrecht).
- 2 Videozittingen waren ook een goede oplossing vanuit het perspectief van de penitentiaire inrichting: zo konden vervoersbewegingen in en uit de gevangenis tot een minimum worden beperkt, waardoor de kans op coronabesmettingen in de gevangenis werd verkleind.
- 3 Toch was een deel van de verdachten wel positief over de videozittingen: zij hoefden niet op transport naar de rechtbank. Het vervoer met het DJI-busje, het lange wachten in een ophoudeel op de rechtbank en het vervoer weer terug naar de penitentiaire inrichting ruilden de verdachten graag in voor een videoverbinding.

zitting was afgelopen. De verdachte kon zo niet zijn hele zitting meemaken. Ten slotte was bij een videozitting waarbij de advocaat van de verdachte wel aanwezig was in de zittingszaal, vertrouwelijk overleg tussen de verdachte en diens advocaat problematisch, zo niet onmogelijk. Geconcludeerd kan worden dat de grondrechten van de verdachten weliswaar niet geschonden zijn, maar dat de praktijk ook geen schoonheidsprijs verdiende.⁴

Afgelopen februari presenteerden wij ons rapport in Utrecht. Onder de genodigden bevond zich de Nationale ombudsman Reinier van Zutphen, die reflecteerde op het rapport. Hij begon met het uitspreken van de woorden ‘De Gall & Gall was wel open...’ Van Zutphen vroeg zich af hoe het kan dat de rechtspraak niet als essentiële organisatie is aangewezen. De rechtspraak is toch zo belangrijk dat deze open had moeten blijven. Ik ben het graag met hem eens. De rechtspraak heeft gedurende de pandemie geroeid met de riemen die ze had, maar had eigenlijk aan vaste wal moeten blijven. Mocht in de toekomst nogmaals een virus de samenleving platleggen, dan hoop ik dat de rechtspraak de deuren openhoudt: de belangen die er op spel staan voor verdachten, slachtoffers en samenleving zijn toch groter dan die van de klanten van een drankwinkel.

Deze aflevering van *PROCES* vangt aan met een bijdrage van **Ido Weijers**, waarin hij zich uiterst kritisch uit over experimenten met de jongerenrechtbank, waar scholieren op een middelbare school rechtspreken over medescholieren die zich hebben misdragen. Hij meent dat sanctioneren geen kinderspel is en dat de procesuele waarborgen binnen het jeugdrecht er niet voor niets zijn. Bovendien past het niet in de rechtsstatelijke traditie van onafhankelijke rechtspraak, mist het een heldere juridische en pedagogische grondslag en is er sprake van *netwidening* en willekeur. Volgens Weijers past de jongerenrechtbank in een trend waar *efficacy*-overwegingen zwaarder wegen dan rechtsbescherming. Scholen moeten hier volgens hem niet aan meedoen.

Daarna volgt – met dank aan de reviewers – het eerste van de twee peer reviewed artikelen in dit nummer, de bijdrage van **Kimberley Arnoldus** en **Jan de Keijser**. Zij onderzochten hoe het publiek aankijkt tegen de nieuwe regeling voor de voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.), waardoor de v.i. beperkt is tot een duur van maximaal twee jaar. Op basis van hun experiment concluderen zij dat het type v.i. (oude of nieuwe regeling) geen invloed heeft op de mate van waardering van gevangenisstraffen door het publiek: de v.i.-regeling was juist ingevoerd om de geloofwaardigheid van het strafrechtelijk stelsel te vergroten, maar nu blijkt de nieuwe regeling niet tot meer waardering te leiden.

In het PROCESperikel constateert **Désiré Palmén** vervolgens dat Frank Underwood, de politicus uit de Netflix-serie *House of Cards*, kenmerken heeft van een psychopathische leider. Zij vraagt zich af of andere psychopathische personen zich door hem laten inspireren in hun zoektocht naar succes.

4 M.M. Boone e.a., ‘Gevolgen van Covid-19 voor de strafrechtspraak’, in: Ter Voert e.a., *Gevolgen van COVID-19 voor de rechtspraak en kwetsbare rechtzoekenden: een onderzoek naar maatregelen en de positie van rechtzoekenden binnen het straf-, civiele jeugdbeschermings- en vreemdelingenrecht*, Universiteit Leiden 2022.

Vervolgens bespreken **Marie-José Geenen** en **Jacqueline Bosker** hoe het gevangeniswezen, de reclassering en gemeenten samenwerken om de re-integratie van gedetineerden van 'binnen' naar 'buiten' te verbeteren. Hun onderzoek laat zien dat intensievere samenwerking tussen verschillende professionals die betrokken zijn bij de re-integratie van gedetineerden meerwaarde heeft, maar dat er extra middelen nodig zijn voor meer casemanagers en reclasseringswerkers in een penitentiaire inrichting.

In de tweede peer reviewed bijdrage presenteren **Angela Verhagen**, **Janine Jansen** en **Bart Claes** een scoping review over detentie en vaderschap: zij brengen alle literatuur in kaart over detentie van vaders, met niet alleen aandacht voor de persoon van de gedetineerde vader, maar ook voor de kinderen van wie de vader is gedetineerd, voor de achterblijvende moeder en voor de vader-kindrelatie.

Ten slotte reflecteert **Joke Harte** in de rubriek PS van een redacteur op het advies van de Raad van Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ), waarin de RSJ ervoor pleit om kortdurende gevangenisstraffen terug te dringen. Zij betreft daarbij ook de mening van de burger over straffen.

Namens de redactie van *PROCES* wens ik u veel leesplezier. Reacties op artikelen of nieuwe bijdragen vanuit het werkveld of de wetenschap zijn van harte welkom.